

Drilona i Aoosa (Vojuše) pokazivali su se čak i njihovi grobovi. Po ovoj pripovjetci možemo oprezno zaključiti da su već prvi grčki iseljenici i pomorci širili po južnom Jadranu kult Kadmosa ili vjerovatnije da su na obalama ilirske zemlje našli uspomene i kult nekog ilirskog herosa koga su oni izjednačili sa Kadmosom, utemeljiteljem beotske Tebe. Krivo bi bilo po spomenutoj legendi ustanoviti širenje ili upliv feničke kulture na Jadranu za što nemamo nikakvih dokaza premda su valjda i Feničani već plovili Jadranom.

U područje velike kolonizatorske djelatnosti grčkih gradova-država spada i naš Jadran. Ali sjeverni i srednji Jadran nije za grčki svijet nikada imao onu važnost i ono značenje kao Mala Azija ili obale Trakije, Propontisa i Crnoga Mora (Pontus Euxinus) ili Donje Italije sa Sicilijom, Južne Galije ili obala Sjeverne mediteranske Afrike. Valjda su zemlje oko Jadrana samo u ograničenoj mjeri pružale one preduvjete koji su na drugim krajevima bili odlučni za procvat, bogatstvo i političku moć grčkih kolonija.

Već u VIII vijeku pr. Kr. grčki iseljenici su se pojavili na Jonskom moru (Eubejci osnuju god. 734 Korkyru, današnji Krf), a malo zatim ih nalazimo na južnom Jadranu. Glavnu ulogu u tom pothvatu igrali su agilni Korinćani koji u društvu s Korkiranima god. 627 osnuju na ilirskom kopnu Epidamnos-Dyrrhachion (Drač), te god. 588 Apolloniju (Pojana kraj Valone). U trgovini s ilirskim zemljama ove dvije kolonije imale su i sačuvale svoj veliki upliv sve do rimskih vremena; njihov novac nalazi se ne samo u neposrednoj okolici već i po Dalmaciji, Bosni, Hercegovini i južnoj Hrvatskoj.

Pored agilnih Korinćana plovili su Jadranom već rano i smioni Fokejci, oni su valjda prvi došli u sjeverni Jadran sve do Pada. Kako su oko god. 600 osnovali na mediteranskoj obali Galije čuvenu koloniju Massiliju tako su nešto kasnije postavili agencije za grčku trgovinu okolo ušća Pada u Spini i Atriji. Korinćani su u južnoilirskim zemljama tražili poglavito srebro, a predmet njihova izvoza bijaše osobito oružje, kovinske posude, keramika uopće proizvodi njihova dotjeranog obrta. Fokejcima izgleda da je više stajalo do kositra Srednje Evrope koji su ukrcavali za uvoz u Grčku na Sjevernom Jadranu, ali usput trgovali su robovima, čuvenim i visoko cijenjenim venetskim konjima te ostalom stokom. Istim putem kao kositer dolazio je već iz najstarijih vremena i jantar s Baltika na jug; više su ga tražila italska plemena i Iliri negoli sami Grci.

Premda su grčki pomorci ploveći preko Heraklovih stupova u Atlantiku do evropskog sjevera dali dokaza svojih vanrednih vještina, plovidba je uglavnome bila obalna i trebala je za svaku važniju prugu pouzdanih skloništa. Stoga su Grci i na Jadranu morali imati svoje sigurne baze na otocima i na kopnu kako